

Velayet ve ocuk hakları

Bu kitapçık, velayet ve çocuk hakları konusundaki en önemli soruların bir özetidir.

Künye:

Yayımcı: Federal Adalet Bakanlığı

Museumstraße 7, 1010 Viyana

İçerikten sorumlu: Federal Adalet Bakanlığın aile, kişisel ve miras hukuk dairesi

Tasarım: Eleonore Kronsteiner, MSc

Kapak resmi: © motorradcbr / Fotolia

Üretim: Federal Adalet Bakanlığın basımevi

Viyana, Ocak 2024

2. Baskı

İçindekiler

Çocuk haklarıyla ne kastedilmektedir?	1
Çocuk hakları ebeveynler için ne kadar önemlidir?	1
Velayet ne demektir?	1
Çocuğun bakımı, eğitimi, varlık yönetimi ve yasal temsili ile ne kastedilmektedir?	2
Bakım	2
Eğitim	2
Excursus: Bakım ve eğitimin bir parçası olarak ikametgah belirlenmesi . .	2
Excursus: Nafaka konularında yasal temsil	3
Varlık yönetimi	3
Yasal temsil	3
Velayet kime emanet edilir?	4
Velayeti düzenlemek mümkün mü? Ne zaman ve nerede?	4
Velayet nasıl uygulanmalı?	4
Pratikte ortak velayet ne demektir?	5
Hangi yasal işlemler için aslında her iki ebeveynin de rızasını gerektirir? . .	6
Ayrılıkta ne olur?	6
Ayrılma sırasında velayete ne olur? (Genel bakış)	8
Ayrılıktan sonra ikametgah belirleme hakkı	9

Velayet hakkı olmayan veya ayrı yaşayan ebeveynin hakları	9
Kişisel irtibat hakkı (ziyaret etme)	9
Günlük temsil hakları	10
Bilgi ve ifade hakları	10
Reşit olmayan çocuğun hakları	11
Her iki ebeveyn ile iletişim hakkı	11
Dinlenme hakkı	11
Dilekçe hakkı	11
Çocuk kaybını	11
Boşanan veya ayrılan ebeveynlerin çocukları neye ihtiyacı var?	12
Faydalı linkler	13

Velayet ve çocuk hakları

Çocuk haklarıyla ne kastedilmektedir?

Çocuklar yetişkinlere bağımlıdır, bu yüzden özel koruma ve yardıma ihtiyaçları vardır. Çocuk hakları, 18 yaşın altındakiler için özel insan haklarıdır. Uluslararası ve ulusal esaslara dayanmaktadırlar. Çocuk haklarının amacı, çocukların haklarına odaklanarak güçlü, güvenli, sağlıklı ve insan onurunda büyüebilmeleridir.

Çocuk hakları ebeveynler için ne kadar önemlidir?

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, ebeveynlerin ve ailenin merkezi rolünü vurgulamaktadır. Aile, çocuğun gelişimi için en iyi ortam olarak adlandırılır ve ebeveynlerinin görevlerinde desteklenmesini gerektirir. Ebeveynlerin hakları, istekleri ve çıkarları dahil olmak üzere çocuğun refahına bakmaları gerekir.

Çocuk hakları, örneğin, en iyi bakım ve gelişim hakkı, şiddete karşı korunma hakkı veya her iki ebeveynle kişisel ilişki kurma hakkını içerir.

Velayet ne demektir?

Velayet ile **ebeveynlerin hakları** ve küçüklere yönelik **yükümlülükleri** tanımlanmaktadır (18 yaşına kadar).

Bakım ve eğitim, varlık yönetimi ve yasal temsilciliği içerir.

Çocuğun bakımı, eğitimi, varlık yönetimi ve yasal temsili ile ne kastedilmektedir?

Bakım

Çocuğun bakımı, özellikle fiziksel refahın ve sağlığın korunmasının yanı sıra dolaysız denetim de içerir.

Bakım, örneğin çocuğun yıkanmasını, giyinmeyi, yedirip içirmeyi, doktor ziyaretlerini ve aynı zamanda oyun parkında basit denetlenmesini içerir.

Eğitim

Eğitim ile çocuğun fiziksel, ruhsal, zihinsel ve ahlaki güçlerin gelişimi ve onun becerilerin, eğilimlerin ve gelişim fırsatlarının yanı sıra okulda ve işte eğitimin teşviki tanımlanmaktadır.

Eğitim, örneğin, okul seçimini, çocuk için dans dersini, aynı zamanda müzik veya futbol oyununu içerir. Aynı şekilde, kuralların eğitimi de eğitim altındadır.

Excursus: Bakım ve eğitimin bir parçası olarak ikametgah belirlenmesi

İkametgah belirleme hakkı, sadece çocuğun ikamet ettiği yerin belirlenmesi anlamına gelmez, aynı zamanda bir çocuğun ne zaman, nerede ve ne kadar (yalnız) kalacağı konusundaki karar anlamına da gelir. Kalış süresi çocuğun yaşına ve olgunluğuna bağlıdır.

İkametgah belirleme hakkı kapsamında, örneğin, çocuğun nerede yaşaması gerektiği, aynı zamanda tatile nereye ve kiminle gideceği veya öğleden sonrayı nerede geçireceği karar verilir.

Bakım ve eğitim ile ilgili velayetten sorumlu olan ebeveyn ikametgah belirleme hakkına sahiptir. Ortak velayete göre, her iki ebeveyn de ikametgah belirleme hakkına sahiptir, bu sayede yasanın ebeveynler arasında bir anlaşma olduğu varsayılmaktadır (bkz. “anlaşmalı mutabakat”). **Yurt içinde taşınma** söz konusu ise, diğer ebeveyne taşınma zamanında bildirilmelidir. Çocuğun çıkarlarına daha iyi uyuyorsa, ifadesi dikkate alınmalıdır.

Yurtdışına taşınırken, diğer ebeveynin rızasını veya daha önce mahkemenin onayını gerektirir, böylece çocuk kaçırma söz konusu olmaz (ortak velayet için S. 9 bkz.).

Excursus: Nafaka konularında yasal temsil

Çocuğun nafaka talepleriyle ilgili olan (özellikle de iddiası ve toparlanması) ve sağlanan nafakanın kullanımına ilişkin sorumlu olan, bakım ve eğitim ile ilgili velayete sahip olan ebeveynidir.

Varlık yönetimi

Ebeveynlerin varlıkları (tasarruf gibi) gerekli bir ortalama ölçekle (“sıradan ebeveynlerin bakımı”) yönetmesi gerekir. Küçüklerin varlıklarını korumak ve mümkünse çocuğun refahı başka hiçbir şey gerektirmedikçe mümkünse bunları artırmak zorundadırlar. İstisna olarak, örneğin, çocuğun varlıkları, bir çocuğun eğitim gezisini veya - bir kaza sonrası - gibi özel bakım ihtiyaçlarını finanse etmek için kullanılabilir.

Çocuğun varlıklarının yönetimi, örneğin, çocuktan miras kalan bir mülkün yatırımını veya hediye edilen bir mülkün yönetimini içerir.

Yasal temsil

Hukuki temsil genellikle, “dışardan” - yani diğer kişilerle ilişkili olarak - çocuk adına etkili yasal işlemlerde bulunma yetkisi ve yükümlülüğü anlamına gelir.

Yasal temsil, örneğin, yetkili makamların önünde çocuğun temsilini, çocuk için bir spor kulübüyle üyelik sözleşmesinin imzalanmasını, ancak bazı durumlarda çocuğun ameliyatına onay verilmesini içerir.

Velayet kime emanet edilir?

Evlilik sırasında doğan çocuklarda, her iki ebeveyn velayet hakkına sahiptir ("ortak velayet").

Evlilikte doğmamış çocuklar için, kanuna göre velayet yalnızca anneye verilir. Ancak ebeveynler bu durumda da ortak velayet düzenleme imkânına sahiptir.

Velayeti düzenlemek mümkün mü? Ne zaman ve nerede?

İki olasılık var:

- Ebeveynler, her iki ebeveyne yönelik ortak velayet hakkında kayıt ofisinde karar verir (örneğin, aynı zamanda doğum duyurusu ve isim tespiti ile birlikte).
- Ebeveynler sorumlu bakım mahkemesine velayet emaneti hakkında bir anlaşma sunar. Bu şekilde mevcut bir düzenlemenin değiştirilmesi veya velayetin yalnızca bir ebeveyne emanet edilmesi kararlaştırılabilir.

Velayet nasıl uygulanmalı?

Ebeveynler velayeti uygularken **çocuğun refahına** odaklanmalıdırlar. Ebeveynlerin birinci sorumluluğu çocuklarının refahını teşvik etmektir. Yasaya göre çocuğun refahına uygun olarak makul bakım (gıda, tıbbi ve sıhhi bakım, barınma ve eğitim), bakım, güvenlik ve çocuğun şiddetten korunmasını (hem kendi kendine yaşar hem de önemli bakıcıları ile beraber yaşar), çocuğun görüşünü göz önünde bulundurmaya, çocuğun her iki ebeveyne güvenilir temaslarını/güvenli bağlantılarını, sadakat çatışmalarından ve suçluluk duygularından kaçınmayı gerektirir.

Çocuğun refahı, örneğin çocuk ihmal edilirse veya ayrıldıktan sonra diğer ebeveyni ile teması önlenirse tehlikeye atılır.

Ebeveynler çocuğun refahını **tehlikeye sokarsa**, velayet mahkeme tarafından kısıtlanabilir veya geri çekilebilir.

Başkaca yasalar ebeveynlerin bu velayet hakkın kullanımında “iyi niyetli” olmalarını (“**iyi davranış gerekliliği**”) talep ediyor . Çocuğun velayet ve/veya temas etme hakkı olan diğer kişilerle ilişkisine müdahale eden veya görevlerini yerine getirmeyi zorlaştıran herhangi bir şeyden kaçınmalıdırlar.

Aşırı durumda, iyi davranış kurallarının ihlali, velayetin **geri çekilmesine** de yol açabilir.

Örneğin, iyi davranış kurallarına göre, diğer ebeveyn kötülenmez.

Pratikte ortak velayet ne demektir?

Kanun, ebeveynlerin ellerinden geldiğince, her ikisinin de velayeti kullandığı zaman uzlaşmacı bir şekilde (“**anlaşmalı mutabakat**”) hareket ettiklerini varsaymaktadır. Bununla birlikte, yasal temsil için, **tek başına temsil ilkesi, ortak velayet** durumunda bile geçerlidir. Bu, her ebeveynin çocuk için kendi başına hareket edebileceği anlamına gelir. Bu nedenle yasal düzenlemeler, eğer diğer ebeveyn kabul etmiyorsa da, etkilidir.

Örneğin, bir doktora yapılan her ziyaret, bir başkasının rızası olmadan, sadece bir ebeveyn tarafından yapılabilir.

Hangi yasal işlemler için aslında her iki ebeveynin de rızasını gerektirir?

Bununla birlikte, bazı önemli temsili eylemler, ortak **velayet durumunda velayet sahibi olan her iki ebeveynin** de onayını gerektirir.

Bunlar şunları içerir:

- ad veya soyad değişikliği,
- bir kiliseye veya dini topluma giriş ve çıkış,
- dış bakıma transfer,
- bir uyruk edinme veya feragat etme,
- bir öğretim, eğitim veya iş sözleşmesinin erken çözülmesi ve
- gayri meşru bir çocuk için babalığın tanınması

Ek olarak, olağan ekonomik işlerin bir parçası olmayan mülk meselelerinde (yani, normal mülk imtiyazlarının ötesinde), her **iki ebeveynin de rızasına** ek olarak, **bakım mahkemesinin** rızası gerekir.

Olağan ekonomik işlerin bir parçası olmayan mülk meseleleri, örneğin, bir mirastan feragat etmeyi, koşulsuz kabulü ile bir mirastan vazgeçmeyi, kefaletle ilgili bir bağışın kabul edilmesini veya çocuk için dava açılmasını içerir.

14 yaşından itibaren bir çocuğun kendi dini inanç hakkında karar vermesine izin verilir. Bu konuda 10 yaşından itibaren dinlenir ve 12 yaşından itibaren dini artık kendi iradesine karşı değiştirilemez.

Ayrılıkta ne olur?

Ebeveynlerin ayrılmasından sonra (evli veya evlilik dışı olsun), her iki ebeveyn için (muhtemelen anlaşmalı) ortak velayet temel olarak devam eder. Ancak, farklı bir anlaşma üzerinde karşılıklı olarak mutabakata varma ya da anlaşmazlık halinde mahkemeden düzenleme talep etme olasılığı da vardır(bkz: <https://portal.justiz.gv.at/at.gv.justiz/formulare/Justiz/ObserveKontaktrecht.aspx>).

Anlaşmalı boşanma (veya kayıtlı ortaklıkların tasfiyesi) sırasında, velayet, temaslar ve nafaka konusunda mahkemede zorunlu olarak bir anlaşma yapılmalıdır.

Ebeveynler boşanma sonuçlarının ardından anlaşmalı uzlaşmaya varmadan önce, küçük çocuklarının özel ihtiyaçları hakkında uygun bir kişi veya kuruluştan tavsiye alınmalıdır (bkz: www.bmfi.gv.at/familie/trennung-scheidung/beratung-einvernehmliche-scheidung.html).

Anlaşmalı boşanma mümkün değilse, dava açtıktan sonra “tartışmalı” **boşanma davasında** evliliğin boşanıp boşanılmayacağına karar verilir. Ancak, bu davada velayet, temaslar ve nafaka hakkında mahkeme tarafından düzenleme yapılmamaktadır; Bu sorular ayrı bir mahkeme sürecinde açıklığa kavuşturulmalıdır.

Ayrılma sırasında velayete ne olur? (Genel bakış)

Birlikte yaşama ve evlilik / eşleşmede: salt ayrılık

Temel olarak, velayet değişmeden kalır, **AMA**

Her ikisinin velayeti kalmalıdır:

makul bir süre içinde ana bakım konusunda bir anlaşma yapılmalı ve mahkemeye iletilmelidir

Ebeveynler değişiklik istiyor:

uzlaşmalı anlaşma mahkemeye iletilmelidir

Ebeveynlerden biri düzenleme için mahkemeye başvuruyor

Evlilikte / Eşlikte: Boşanma / çözünme

Evlilik / ortaklık anlaşmalı olarak boşanıyor / çözülüyor

Velayet ve ana bakım anlaşmalı boşanma / fesih kararı çerçevesinde düzenlenecek

Boşanma / tasfiye mutabakatı yok

"tartışmalı" boşanma

Velayet öncelikle değişmez (ancak makul bir süre içinde anlaşma veya mahkeme kararı)

Ayrılıktan sonra ikametgah belirleme hakkı

(genel ikamet belirleme hakları için sayfa 2'ye bakınız)

Tek başına velayet:

İkamet belirleme hakkı, tek başına velayet sahibi olan ebeveynindir. Bununla birlikte, diğer ebeveyne amaçlanan bir taşınmadan (yurt içi ya da yurt dışı) haber verilmelidir. İfadesi çocuğun refahı ışığında değerlendirilmelidir.

Ortak velayet:

Ebeveynler ayrı **yaşıyorlarsa**, anlaşmaya göre çocuğu evinde esas olarak bakıldığı (veya mahkeme emri ile) ebeveyn (**bakıcı ebeveyn**), çocuğun ikamet ettiği yerin yerini değiştirme hakkına sahiptir. İkamet yerinin bu şekilde taşınması - genellikle yurt içi ikamet değişikliği – § 189 Abs 1 Z 1 ABGB'ye göre önemli bir konu olduğu için diğer ebeveynin kendisini ifade edebilmesi için, zamanında (önceden) bildirilmesi gerekir. Velayetin emanet edildiği ebeveyn iletişimi ihmal etmesi durumunda Lahey Çocuk Kaçırma Konvansiyonu anlamında bir "velayet ihlali" meydana gelir.

Velayet hakkı olmayan veya ayrı yaşayan ebeveynin hakları

Kişisel irtibat hakkı (ziyaret etme)

Bir ebeveyn - velayet hakkına sahip olup olmadığına bakılmaksızın - çocuğuyla beraber aynı evde yaşamıyorsa, hem ebeveyn **hem çocuk** düzenli ve çocuğun ihtiyaçlarına uygun olarak kişisel temas hakkına sahiptir ("**iletişim hakkı**"). İrtibatların uygulanması veliler ve çocuk arasında anlaşmalı bir şekilde düzenlenmelidir. Bu başarısız olursa, temasların düzenlenmesi için mahkemede başvuru yapılabilir (bakınız: <https://portal.justiz.gv.at/at.gv.justiz.formulare/Justiz/ObsorgeKontaktrecht.aspx>).

Temaslar var olan yakın bir ilişkiyi sürdürmeli ve sağlamalıdır ya da - bu (daha fazla) devam etmiyorsa - en azından bir temas başlatılmalıdır. Mümkünse bu temaslar

hem **boş zamanı** hem de çocuğun **günlük bakımını** içermelidir. Çocuğun yaşı, ihtiyaçları ve istekleri ile önceki ilişki yoğunluğu dikkate alınmalıdır.

Kanun asgari veya azami sayıda temas öngörmez. Bunlar duruma göre belirlenmeli ve çocuğun gelişimine göre uyarlanmalıdır.

Temas sırasında davranış kuralları ihlali edilirse (yukarıya bakın), şiddet eylemleri veya benzerleri meydana gelirse, temas hakları kısıtlanabilir veya askıya alınabilir. Burada ölçek çocuğun refahıdır.

Günlük temsil hakları

Çocuk, velayeti olmayan ebeveynde yasal olarak ikamet ettiği sürece, o ebeveyn, yasaklı olmadığı sürece ve şartların gerektirdiği gibi, **gündelik hayatın velayet konularında** velayet sahibi ebeveyni temsil edebilir ve temsil etmelidir. Bu süre zarfında bakım ve eğitim üstlenme hakkına sahiptir ve zorunludur.

Örneğin, velayetin emanet edilmediği ebeveyn, görüşme sırasında çocuğun bir kaza veya akut bir hastalığı durumunda doktora danışması gereklidir ve zorunludur. Aynısı okul/kreş bülteninde gerekli bir imza için de geçerlidir.

Bilgi ve ifade hakları

Velayet sahibi olmayan ebeveyn, çocuğu etkileyen önemli hususlar konusunda velayetin emanet edildiği ebeveyn tarafından zamanında bildirilmelidir. Ayrıca bu konuda yorum yapabilir. Bu ifadede ifade edilen dilek çocuğun refahına daha uygunsa dikkate alınmalıdır.

Örneğin, velayet sahibi olmayan ebeveyn, planlanmış bademcik ameliyatı veya veril en bir okul eğitimi için giriş sınavının sonuçları hakkında bilgilendirilmelidir.

Reşit olmayan çocuğun hakları

Reşit olmayan çocuğa ilişkin tüm meselelerde çocuğun refahı yol gösterici bir faktör olarak düşünülmelidir.

Her iki ebeveyn ile iletişim hakkı

Çocuklar ebeveynler ayrıldıktan sonra her iki ebeveyn ile düzenli temas kurma hakkına sahiptir. Bu bağımsız çocuk hukuku, Federal Anayasasında varolan Çocuk Haklarında da yer almaktadır.

Görüşmelerin ne zaman gerçekleşeceğine karar vermek ebeveynlerin görevidir.

Çocuğun istekleri ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. 14 yaşından itibaren gençler teması reddederlerse kende iradelerine karşı iletişim kurmak zorunda kalamazlar.

Dinlenme hakkı

On yaşından büyük çocuklar, velayet veya görüşme hakkı ile ilgili davalarda mahkeme tarafından dinlenmelidir. Küçük çocuklar aynı şekilde mümkün olduğu kadar sorulmalıdır. Bu mahkeme, bir uzman veya aile mahkemesi yardımı ile yapılabilir.

Çocuğun iradesi yaşına göre gittikçe daha önemlidir, ancak çocuğun refahı şüphe durumunda iradenin önündedir. Temel olarak, çocuk ne kadar yaşlı olursa, istekleri o kadar çabuk karşılanır.

Dilekçe hakkı

On dört yaşından itibaren çocuklar, velayet veya görüşme hakkı ile ilgili davalarda, yani bir ebeveynin katılımı olmadan, bağımsız olarak mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

Çocuk kayyımı

Velayet veya görüşme hakkı ile ilgili davalarda mahkeme bir çocuk danışmanı atayabilir. Bir çocuk danışmanı, 14 yaşına kadar olan çocuklar için psikososyal eğitilmiş bir

yoldaştır. Görevi, çocukla bir güven ilişkisi kurmak, ona süreç hakkında bilgi vermek ve mahkeme önünde çocuğun iradesine ağırlık ve kulak vermek. Konuşma içeriklerini yalnızca çocuğun rızasıyla ebeveynlere veya mahkemeye iletebilir.

Boşanan veya ayrılan ebeveynlerin çocukları neye ihtiyacı var?

Çoğunlukla çok stresli ayrılma veya boşanma durumunda, çocukların şefkat, duygusal güvenliğe ve her iki ebeveynle istikrarlı bir ilişki kurmaya ihtiyacı var. Sadece sevmeye ihtiyaç duymakla kalmayıp, aynı zamanda “sevebilmek” de önemlidir. Var olmayan bir ebeveyn, çocuğa görünmez bir yoldaş olarak kalır. Çocukların bir ebeveyni (ve dolayısıyla kendilerinin bir bölümünü) reddetmeleri beklendiğinde büyük duygusal sıkıntı içindedirler.

Çocuklar ve ebeveynler için uzman destek yardımcı olabilir. Teklifler danışmanlık, arabuluculuk, terapiden etkilenenler için kurulmuş gruplara kadar uzanıyor. Çocukların deneyimleri, düşünceleri ve duyguları hakkında konuşabilmeleri için güvenli ve koruma altında bulunan bir ortama ihtiyaçları vardır.

Faydalı linkler

- Formlar
<https://portal.justiz.gv.at/at.gv.justiz.formulare/lustiz/ObserveKontaktrecht.aspx>
- Bölge mahkemeleri
www.justiz.gv.at
- Ayrılık ve boşanmada kapsamlı bilgi
www.trennungundscheidung.at
- § 95 Abs. 1a AußStrG göre zorunlu ebeveyn danışmanlığı
www.kinderrechte.gv.at/elternerberatung-vor-scheidung
- Sivil hukuk konularında arabuluculuk
www.mediatorenliste.justiz.gv.at
- Çocuk danışmanlığı
www.jba.gv.at/kinderbeistand
- Avusturyanın çocuk ve gençlerle ilgili avukatları
www.kija.at Child and youth ombudsman Austria
www.kija.at

